

Drago Jančar

VELIKI BRILJANTNI VALČEK

Osebe:

Simon Veber: je zgodovinar in intelektualec, ki se po prekropani noči zbudi v zavodu »Svoboda osvobaja«. Zraven sebe je ime raziskovalno gradivo o poljskemu oficirju Drohojowskem in razglednico na katero se je tako tudi podpisal. Zato so mislili da je zmešan in so ga tam tudi zadržali. Njegova žena Klara je mislila da je alkoholik in ga je zato tudi privolila v to da ostane na zdravljenju. Zaradi napačne identifikacije dokazov ga doktor in njegov pomočnik Volodja obsodita kot norega.

Volodja: je preprost neizobražen človek, ki ga žene mamična volja do moči in dokazovanje pred drugimi. V sebi ima potrebo uzakonitve sveta, za katerega je po njegovem mnenju kaos.

Doktor: Je zdravnik v zavodu, ki je že zdavnaj pozabil da vsak sam odgovarja za svoja dejanja. Raje se je odločil za onemogočanje svobode drugih, kot za lastno svobodo. Duševno zdravega človeka psihično zlomi in mu zamenja identiteto.

Obnova: Vse se prične v bolniški sobi v psihiatričnem zavodu. Simon leži na postelji in takrat se pojavi bolničar Volodja. Ta ga začne spraševati razna vprašanja vendar mu Simon ne odgovori. Najprej spoznamo obe glavni osebi, Simona in Volodja. Simon je prepričan, da ne sodi v zavod Svoboda osvobaja, vendar Volodja meni drugače. Izvedenca za metafore (policista) najdeta Simonove stvari in pregledujeta njegovo raziskovalno gradivo o poljskem oficirju. Najdeta tudi razglednico, ki jo je Simon hotel poslati svojemu prijatelju in se je nanjo podpisal kot Drohojowski, zato sta prepričana, da Simon misli, da je on oficir in od Volodje zahtevata, da ga zadrži v zavodu. Simon spozna še ostale paciente. Ljubico, Rajkota, Savela Pavla, pianista Emerika in Dobermana. Ko doktor opravi vizito Simonu pove, da bo potrebno odrezati desno nogo. Vendar se Simon z tem ne strinja. Simona obišče žena Klara, ki je prepričana, da je Simon alkoholik, on pa ji to zanika in jo prosi naj ga spravi ven. Ker pa je mnenja da bo ozdravljen alkoholizma mu želje ne uresniči. Simona vsi v zavodu kličejo Drohojowski in nihče ga ne posluša. Nekega dne mu Ljubica razkrije svoja čustva, kar pa privede do ljubosumja. V ljubico je zagledan tudi pianist Emerik. Ko Klara drugič obišče Simona je on že prepričan, da je poljski oficir Drohojowski. Emerik izda Volodji, da Simon, Rajko in Savel Pavel proti njemu pripravljajo zaroto. Ker ga to zelo razjezi, skupaj z bolničarjema Simonu odreže zdravo nogo. Volodja doktorju pove, da bo odslej sam vodil zavod. Naslednji dan se v dvorani vsi pripravljajo na ples in Simon oblečen v poljsko uniformo in govori samo poljsko. Ne dovolijo mu ostati na plesu in ga pošljejo nazaj v celico. Volodja mu podari pisalni stroj na katerega piše medtem ko drugi vadijo. Med plesom v dvorani ugasnejo luči. Ko se luči spet prižgejo je dvorana v razdejajnju. Volodja vsem ukaže naj plešejo. Medtem vstopi še Klara, ker je prišla na obisk k Simonu. Ta se na njene klice ne odzove in še naprej piše na svoj pisalni stroj. Nato vsi obmolknejo in nastane tišina. Vse skupaj zmoti doktor ki pripelje novega pacienta, ki pravi da je Fryderyk Chopin. Volodja se vsemu temu samo močno smeji in ko se Chopin usede za klavir in odigra Veliki briljantni valček, vsi obmolknejo in obstanejo.

Sporočilo: Boj posameznikov z oblastjo, socialnimi in družbenimi ter vsemi drugimi uteleševalci oblasti je že na samemu začetku obsojen na neuspeh. Dejanje posameznika je vedno boj z mlino na veter. Norost kot edina oblika svobode se v Velikem briljantnem valčku stopnjuje v uprizarjanjem norosti, ki to ni. Tako se Simon znajde v tem zavodu. Edini, ki bi lahko bil svoboden, se znajde v zavodu Svoboda osvobaja, ki ga bo osvobodil do norosti

